

Betekenisvol taal leren met muziekonderwijs in het westerkwartier

Itie van den Berg, Bernadet Jager, Marleen Miedema

Penta primair, een scholengroep in Groningen, brengt het 'normale' curriculum in verband met muziekonderwijs. Voor de netwerkdag voor taalcoördinatoren hebben ze het vandaag vooral over betekenisvol **taal** leren in combinatie met muziekonderwijs.

Het gaat om 'Living Labs': een duurzame samenwerking tussen de vakdocent (muziek) en de leerkracht van de klas. Deze samenwerking bestaat dus niet uit het louter uitnodigen van een vakdocent (of andere expert) in de klas, maar juist uit het in samenspraak ontwikkelen van lessen die zowel voor de leerlingen als voor de vakdocent en de leerkracht betekenisvol zijn en waarvan alle partijen langere tijd profijt hebben. Een duurzame samenwerking dus, die eerder een lessenreeks dan slechts één enkele les beslaat.

Samenwerking tussen de vakdocent en de leerkracht is heel belangrijk. Leerkrachten zijn geneigd achter in de klas te gaan zitten nakijken wanneer de vakdocent komt lesgeven, maar eigenlijk zou de leerkracht juist mee moeten doen en zelfs moeten samenwerken met de vakdocent om de onderwerpen taal en muziek te koppelen. Muziek kan namelijk helpen om leren betekenisvoller te maken en het talent van kinderen te ontwikkelen. Sommige leerlingen die normaal gesproken zwak en teruggetrokken zijn, bloeien soms door muziekonderwijs juist helemaal op. Bij deze kinderen zou je samen met een muziekvakdocent vervolgens kunnen bedenken hoe deze leerling, met behulp van muziek, verder kan worden gestimuleerd.

Hoe wordt de samenwerking tussen de vakdocent en de leerkracht vormgegeven?

- Overleg: verwachtingen uitspreken, doelen stellen
- Elkaar vertrouwen geven
- Samen diepgang bereiken

En hoe wordt taal en muziek gekoppeld?

- Aansluiten bij thema's
- Aansluiten bij boeken
- Maar ook gewoon bij bijvoorbeeld de tafels leren!

Als je dit soort samenwerking wilt aangaan moet je:

- Verwachtingen/doelen formuleren en met elkaar bespreken: wat wil ik de kinderen leren en wat wil ik als leerkracht/vakdocent zelf leren?
- Nadenken over de rolverdeling: zit ik als leerkracht achterin te kijken? Of doe ik mee?
- Altijd evalueren: Wat had ik verwacht? Hoe is het gegaan/geworden? Wat zien we aan ontwikkeling bij de leerlingen? Hoe gaan we dit verder inzetten?

Muziekdocenten vragen zich soms af: 'Prijzen we onszelf de markt niet uit als we de leerkracht zoveel eigenaarschap geven?' Maar het antwoord daarop is 'nee'. Als je de leerkracht meer bijbrengt, weet die ook steeds beter wat er mogelijk is en hoe hij/zij nog verder met de vakdocent zou kunnen samenwerken. Het doel is zeker niet om het verschil tussen de vakdocent en de leerkracht kleiner te maken, maar juist om het zo houden: elkaar aanvullen en versterken. Dus: het specialisme in stand houden en duurzaam samenwerken.

De workshopparticipanten krijgen concrete voorbeelden uit verschillende klassen en worden uitgenodigd deel te nemen aan drie verschillende oefeningen:

1. Het prentenboek 'Hoera, er is post'

Als leerkracht kun je het boek meerdere keren voorlezen, maar je kunt het samen met de leerlingen ook echt tot een verhaal maken. De vakdocent kan dan bijvoorbeeld liedjes bij het boek maken en daarbij ook eigen leerdoelen ter tafel brengen. Bijvoorbeeld: leerlingen aanleren wat lage en hoge noten zijn en ze ritme bijbrengen. Hier hebben beide docenten (en natuurlijk de leerlingen) profijt van, want de leerlingen diepen het prentenboekverhaal verder uit en zijn talig bezig, maar leren tegelijkertijd ook over muzikale concepten als toonhoogte en ritme. Er valt hier overigens een link te leggen met de lezing van Lianne Bos van vanochtend: teksten beleven en daardoor eigen maken. Hier doen de leerlingen dat met geluid, bewegen, voelen en beleving.

>> De workshopparticipanten krijgen toonbuizen en percussie-instrumenten aangereikt en worden vervolgens uitgenodigd om mee te zingen en te spelen met één van de door een vakdocent gemaakte 'hoera, er is post'-liedjes.

2. Theaterlezen

Theaterlezen is sowieso al een leuke en activerende manier van lezen, maar ook dit kun je uitdiepen door het verhaal te verrijken met muziek of andere geluiden. Het is daartoe zelfs zeer geschikt. In elk verhaal zitten immers allerlei geluiden. Denk maar eens aan de supermarkt. Wat hoor je daar allemaal?

>> De workshopparticipanten bedenken allemaal een geluid dat je in de supermarkt kunt horen en zoeken een instrument (of bekertjes of een papiertje of wat dan ook) uit om dat geluid te maken. We gaan in een kring op de grond zitten en leggen een 'orgelstrook' voor ons neer, zodat er een soort kring van zonnestrallen ontstaat. De vakdocent of leerkracht (in dit geval Marleen Miedema) springt over de orgelstroken heen en de participanten maken hun geluid. Zo heb je samen de geluiden gemaakt die een verhaal dat in de supermarkt speelt verder tot leven laten komen.

3. Luisteren naar 'fabrieksmuziek'

Door bijvoorbeeld een stukje ritmische muziek te laten spelen en de leerlingen te laten bedenken wat voor fabriek ze voor zich zien en wat er in die fabriek precies gebeurt, zet je leerlingen talig aan het werk aan de hand van de muziek. Ze kunnen het samen bespreken en daarmee elkaars woordenschat aanzwengelen. Of samen een woordweb rond 'fabriek' maken bijvoorbeeld. Vervolgens kun je die woorden gebruiken om de leerlingen te laten 'rappen' op de muziek. Herhaling is immers ook belangrijk voor het leren van nieuwe woorden. Rappen voor taalvaardigheid!

Verdere mogelijkheden

Je kunt als leerkracht natuurlijk ook altijd een vakdocent in de klas laten komen observeren en laten inspringen wanneer hij denkt iets te kunnen betekenen. Bijvoorbeeld de tafels stampen met percussie. Ook samenwerking met bijvoorbeeld koren of koperblazersverenigingen in de buurt zijn mogelijk. In het laatste geval zou je de muziek dan met een reeks lessen over techniek kunnen combineren.

Reeds beschikbaar

Leidraad (met voorbeeldvragen) voor de samenwerking tussen leerkracht en vakdocent:

- Intakegesprek
- Tussentijdse evaluatie
- Eindevaluatie.

Meer weten/tips

Zie PentaPrimair

123zing is een website die mooie voorbeelden en filmpjes biedt

Zoek naar wat bij je past!